

Inventarisatie van stads- ganzen in de Gemeente Houten in 2020

Broedende vogels
Verboden
te treden

Vincent de Boer

Sovon-rapport 2020/43

Inventarisatie van stadsganzen in de Gemeente Houten in 2020

Vincent de Boer

Dit rapport is samengesteld in opdracht van de provincie Utrecht

provincie *Utrecht*

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2020

Dit rapport is samengesteld in opdracht van de provincie Utrecht

Wijze van citeren: de Boer V. 2020. Inventarisatie van stadsganzen in de Gemeente Houten in 2020. Sovon-rapport 2020/43. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Illustratie omslag: Peter de Boer

Opmaak: John van Betteray, Sovon Vogelonderzoek Nederland

ISSN-nummer: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Toernooiveld 1

6525 ED Nijmegen

e-mail: info@sovon.nl

website: www.sovon.nl

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon.

Inhoud

Inleiding	2
1. Methodiek en telling	3
2. Resultaten	4
2.1. Territoriatellingen	4
2.2. Jongentellingen	9
Literatuur	11

Inleiding

In het voorjaar van 2020 heeft Sovon in opdracht van de Provincie Utrecht broedende ganzen geïnventariseerd in het stedelijk gebied van de gemeente Houten. In deze rapportage worden de gebruikte methodiek, de aanpak van de telling, de resultaten van de territoriumkartering en de resultaten van de

jongentelling besproken.

Met deze telling zijn van het stedelijke gebied van een vijfde gemeente in de provincie Utrecht de aantallen broedende ganzen geteld, nadat dit in 2016 en 2017 in Amersfoort, Utrecht, Nieuwegein en Leusden (De Jong 2018) heeft plaatsgevonden.

1. Methodiek en telling

De methodiek is hetzelfde als in 2017 gebruikt in de gemeenten Amersfoort, Utrecht, Nieuwegein en Leusden. Deze is overgenomen van de manier van tellen zoals die al langer in Arnhem plaatsvindt. In de periode tussen 15 maart en 10 april wordt het hele stedelijke gebied eenmalig bezocht om ganzen te tellen. Hierbij worden paren, wakende mannetjes (nest vlakbij), nesten en paren met jongen voorzien van een relevante broedcode genoteerd op een digitale veldkaart in de app Avimap. Houten is op 9 april 2020 geteld.

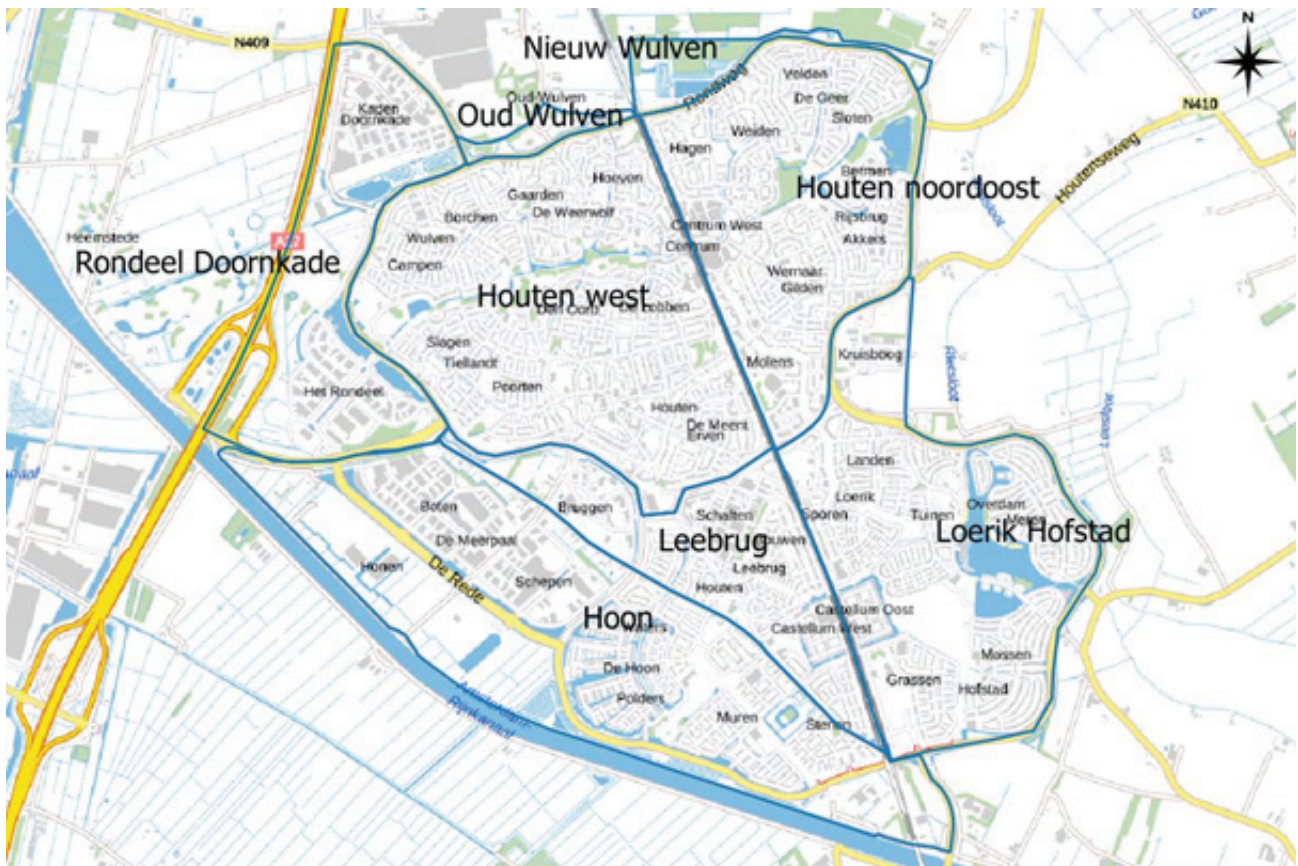
In 2020 vond er ook een telling van paren met jongen plaats. Deze telling is in principe op dezelfde manier uitgevoerd als de telling van territoriale paren en vond plaats op 12 juni. In juni zijn nog niet alle jongen vliegvlug en mogelijk treedt er tussen de telling en het uiteindelijke vliegvlug worden nog sterfte op. Wel zijn de lokale broedparen nog aanwezig nabij de broedplaatsen.

Het veldwerk vindt grotendeels plaats op de fiets, dit blijkt verreweg het snelste en meest efficiënte vervoermiddel. Zeker in Houten, niet voor niets uitgeroepen als Fietsstad van 2018.

Om de telling goed uit te kunnen voeren wordt voor-

afgaand aan de telling het te tellen gebied opgedeeld in proefvlakken, zodat een toekomstige vergelijking van de telinspanning vastgelegd kan worden. Een proefvlak in een stad komt meestal overeen met een woonwijk of industrieterrein, waarbij grote wegen en spoorlijnen als grens gebruikt worden. Door een gebied in kleine proefvlakken op te delen is het ook mogelijk om in de toekomst enkele proefvlakken te tellen in plaats van het hele gebied. Zo is het mogelijk om de aantalsontwikkeling steekproefsgewijs te volgen. Ganzen zijn in de periode 15 maart-10 april territoriaal en verplaatsingen tussen verschillende proefvlakken zijn niet aannemelijk. Om eventuele dubbelstellingen door verplaatsingen te ondervangen is een zo groot mogelijke oppervlakte op één dag geteld. In de praktijk bleek het mogelijk om de acht proefvlakken in Houten op één dag te tellen.

Het veldwerk werd uitgevoerd door Peter de Boer (territoriumkartering) en Vincent de Boer (jongentelling). De territoriumkartering vond plaats op 9 april en de jongentelling op 12 juni. De weersomstandigheden tijdens de telling waren goed. Er waren geen moeilijkheden met afgesloten terreinen of onbereikbare gebiedsdelen. De telling was dan ook zeer volledig.

Figuur 1. Ligging telgebieden Gemeente Houten in 2020.

2. Resultaten

2.1. Territoriatellingen

In tabel 1 zijn de aantallen per soort en per proefvlak weergegeven. Met de resultaten uit 2016 en 2017 elders in de provincie in het achterhoofd waren er geen verrassingen qua soortensamenstelling van de aanwezige ganzen in Houten.

In totaal werden in de Houten 191 ganzenterritoria vastgesteld verdeeld over zes soorten. Het proefvlak Hoon is aantalsmatig het belangrijkste voor broedende ganzen in Houten. In proefvlak Oud Wulven werden geen territoria vastgesteld. Hierna worden

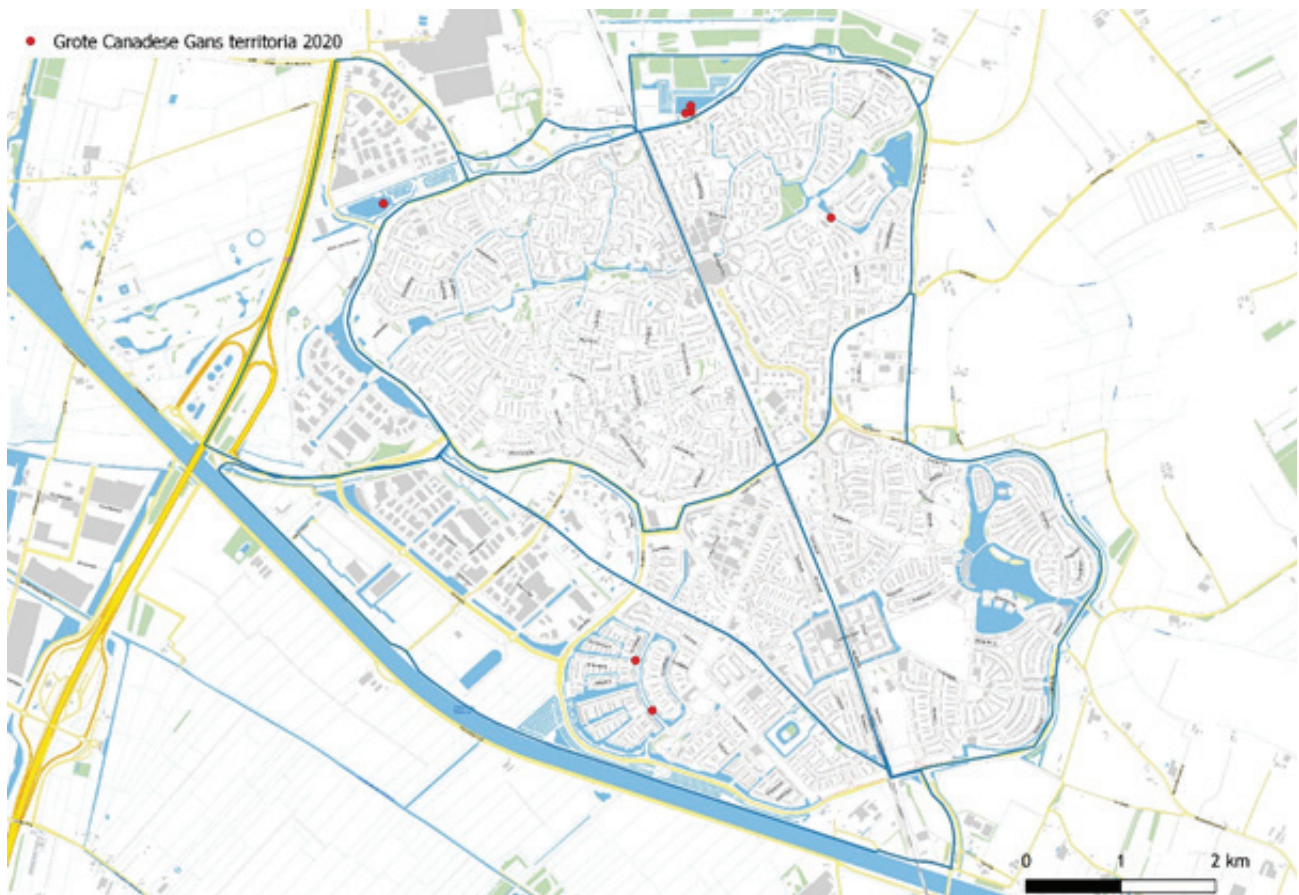
de aangetroffen soorten kort besproken.

Het lijkt er op dat de meeste potentiële broedlocaties (eilanden, moeras met rabatten) in Houten bezet zijn door broedende ganzen. Vooral de moerasstrook in Hoon lijkt 'vol'. In de meeste deelgebieden zijn weinig potentiële broedplekken aanwezig, eilandjes zijn schaars.

In Houten-west zijn de aanwezige watergangen bijvoorbeeld aan de smalle kant en de op het oog geschikte eilanden in de grote plas in Loerik Hofstad zijn makkelijk bereikbaar voor potentiële predatoren door het ondiepe water.

Tabel 1. Aantal territoria ganzen in de Gemeente Houten in 2020.

Soort	Hoon	Rondeel noordoost	west	Loerik	Leebrug	Nieuw Wulven	Oud Wulven	Totaal
Grote Canadese Gans	2	1	1			3		7
Brandgans	38	4				2		44
Grauwe Gans	100	10	1	3	1	10		125
Soepgans						1		1
Kolgans	1							1
Nijlgans	5	3	1	1	1	2		13

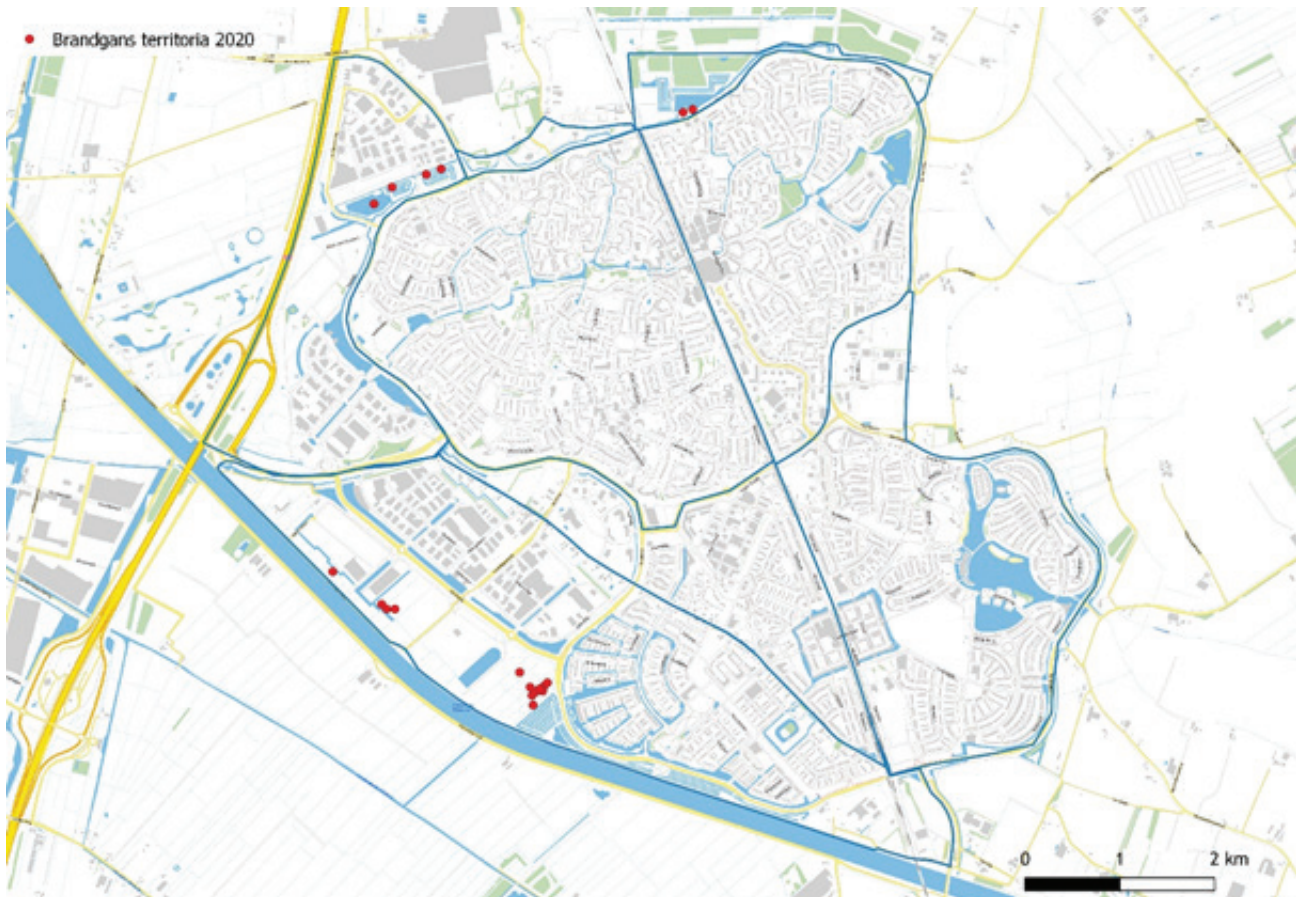
Figuur 2. Verspreiding Grote Canadese Gans Houten in 2020.

Van de **Grote Canadese Gans** werden zeven territoria vastgesteld. Een concentratie van drie territoria bevond zich in de moerasstrook van Nieuw Wulven. De IJsbaan bij Expo Houten en Kooikerspark her-

bergden beide één territorium. In telgebied Hoon waren twee territoria aanwezig in de waterrijke wijk tussen de Rondweg en park Vijfwal.

Brandganzen waren op drie locaties aanwezig, in totaal 44 territoria. Vier territoria bevonden zich in de wateren rond de IJsbaan bij Expo Houten, de vogels broeden hier op de aanwezige eilandjes. In

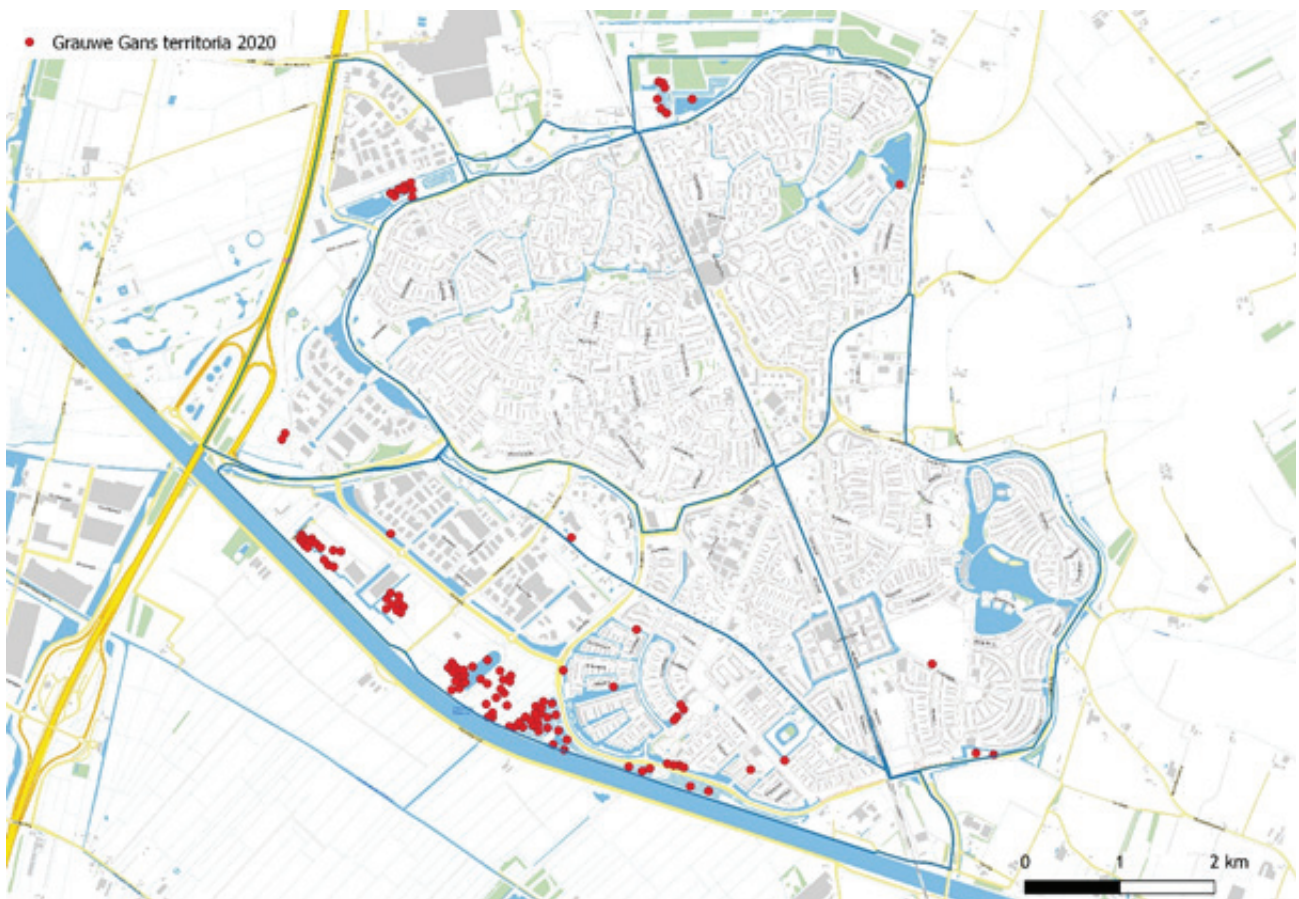
de moerasstrook van Nieuw Wulven bevonden zich twee territoria. De overige 38 territoria bevonden zich in Polder Hoon, mogelijk wordt hier gebroed op de smalle dijkes en eilandjes.

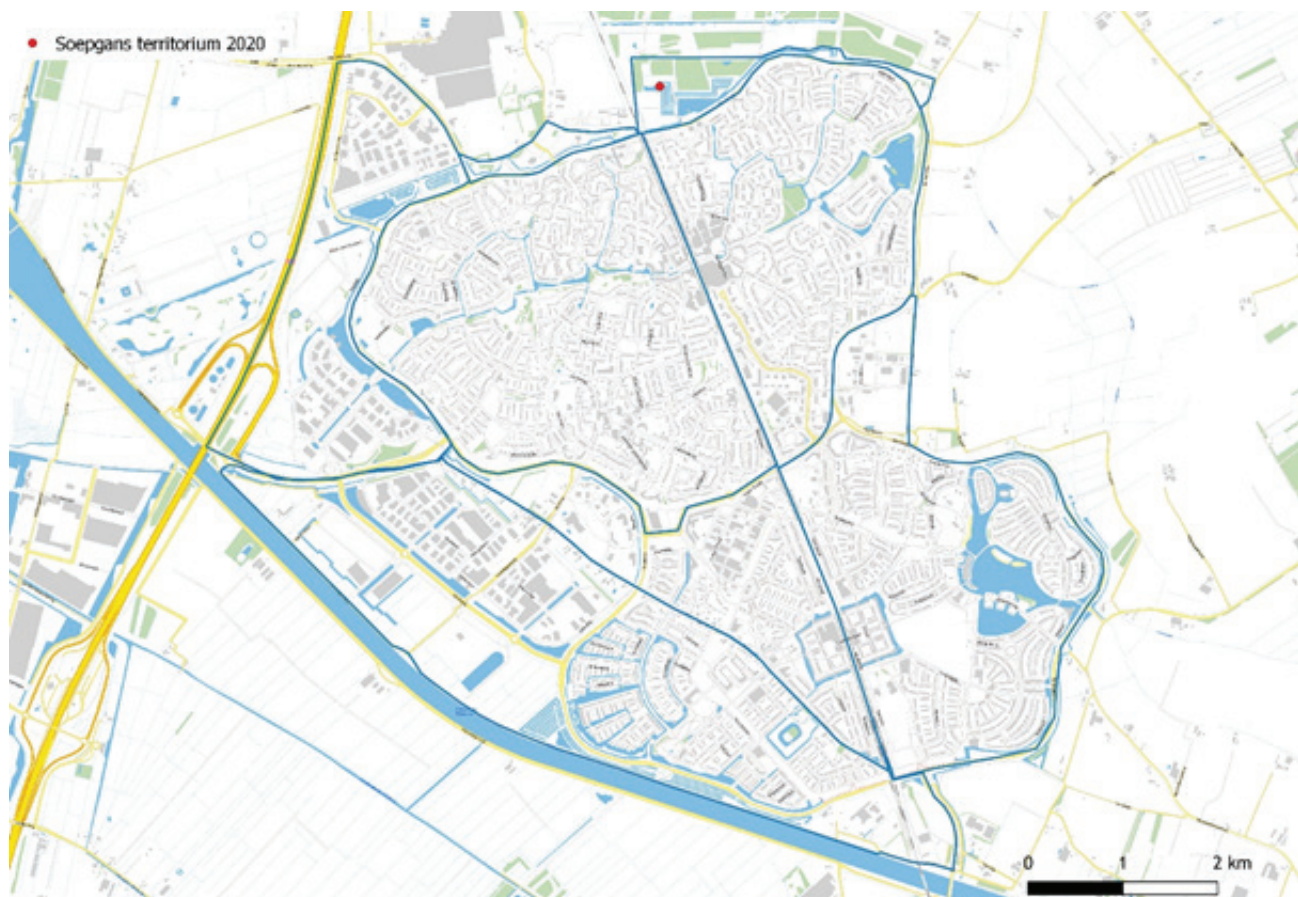
Figuur 3. Verspreiding Brandgans Houten in 2020.

De **Grauwe Gans** was met 125 territoria verdeeld over zes telgebieden de talrijkste soort in Houten. In telgebied Hoon waren 100 territoria aanwezig met duidelijke concentraties in de watergangen rond het bedrijventerrein langs de Oude Hoon, de grote plas bij de sportvelden en de rietstroken op de smalle dijkes ten oosten van weidevogelreservaat De Rede. Zowel in telgebied Rondeel Doornkade (IJsbaan e.o.)

als Nieuw Wulven (moerasstrook) waren tien territoria aanwezig. Van de overige vijf territoria bevonden zich er drie in telgebied Loerik Hofstad, twee langs de sloot bij Kantmos en één langs de Krommesloot bij Dwergras. In telgebied Leebrug bevond zich één territorium langs de Houtensewetering en in telgebied Houten noordoost bevond zich één nest op het eiland aan de zuidrand van de Kooikersplas.

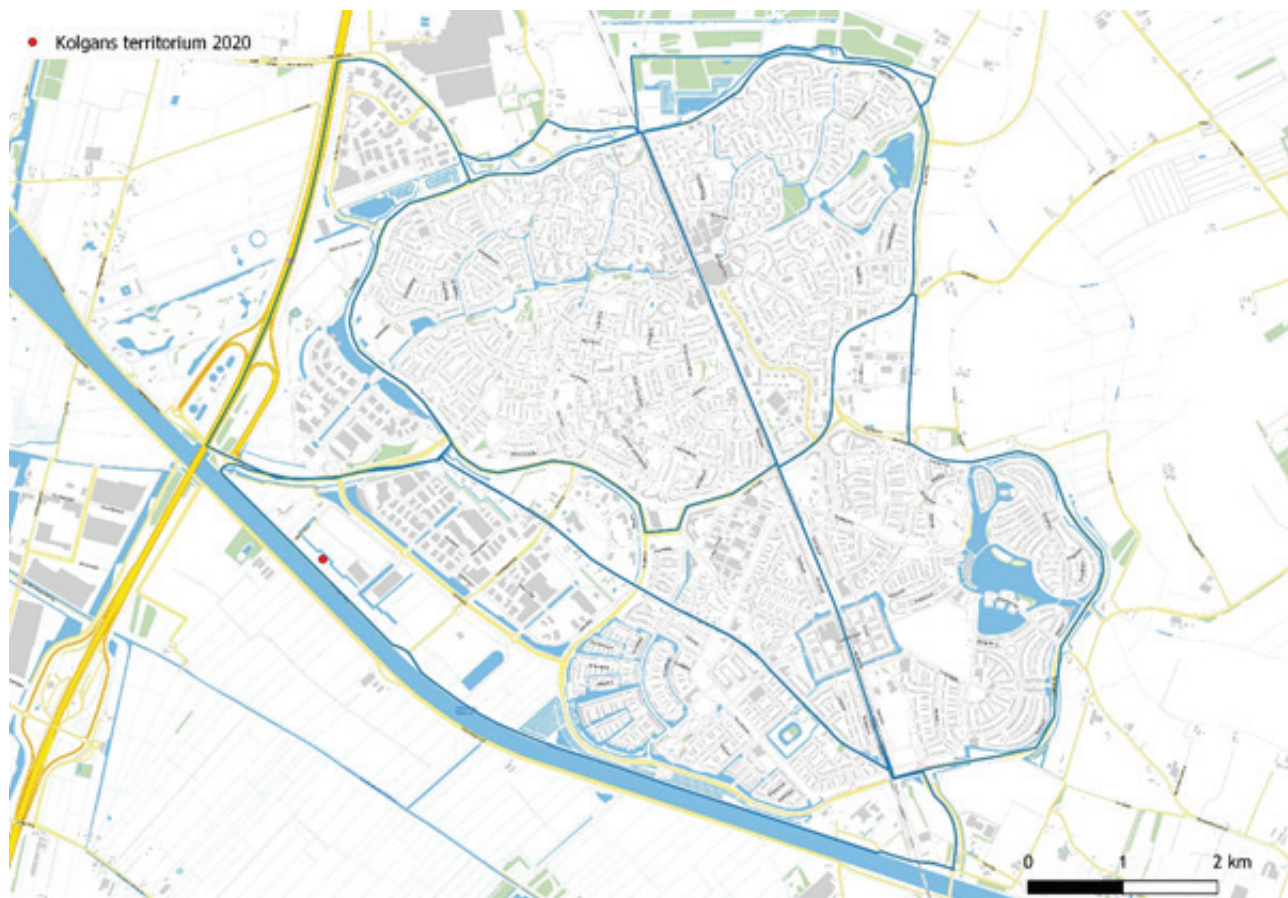
Figuur 4. Verspreiding Grauwe Gans Houten in 2020.

Figuur 5. Verspreiding Soepgans Houten in 2020

Van de **Soepgans** werd één territorium aangetroffen in Houten, in de moerasstrook in Nieuwe Wulven. Er bevindt zich daar een groepje van zeven Soepganzen

waarvan dit bewuste paar territoriaal gedrag vertoonde.

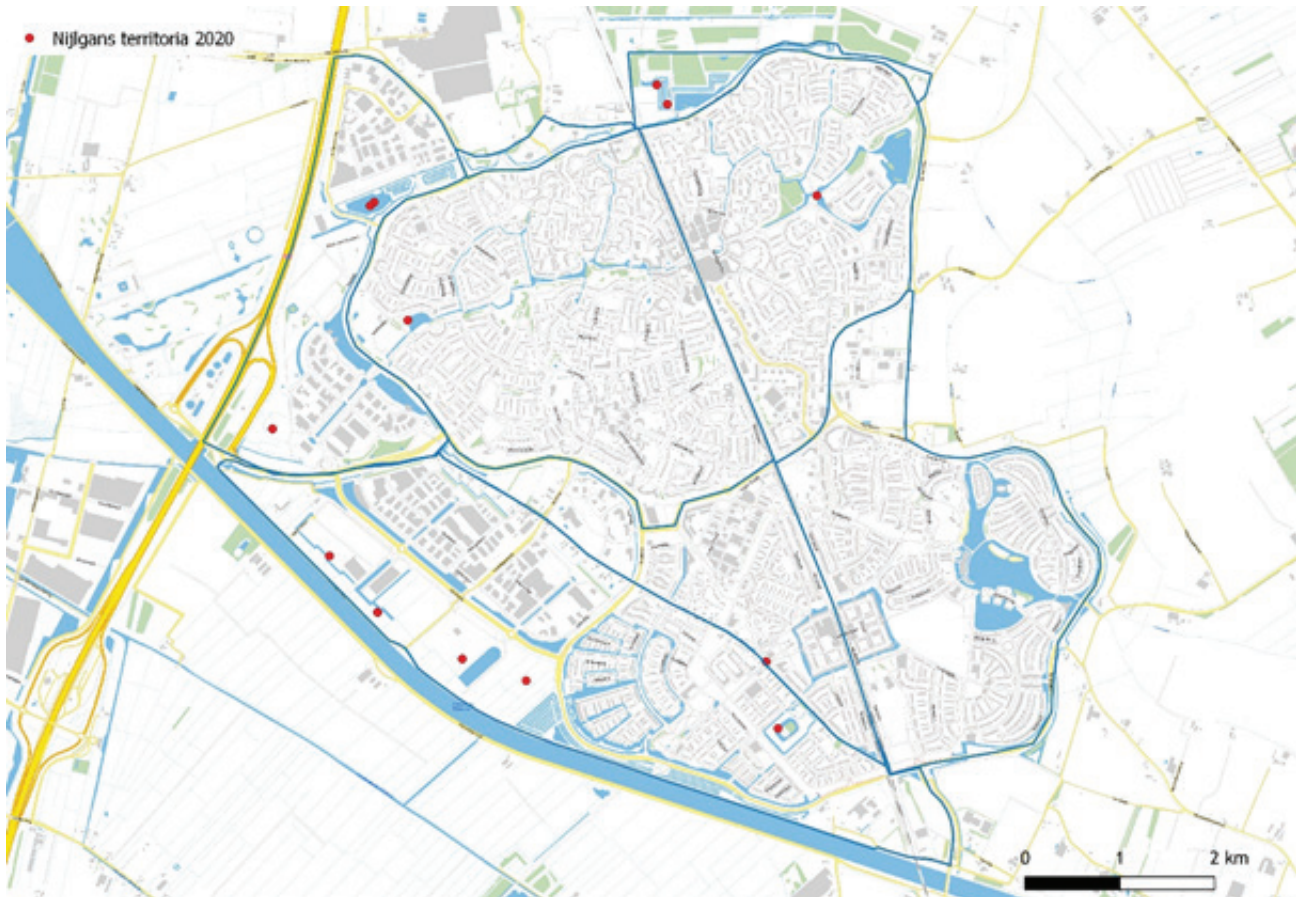
Figuur 6. Verspreiding Kolgans Houten in 2020.

Opvallend was het territorium **Kolgans** in telgebied Hoon, deze soort is een zeldzame broedvogel in ons land. Het territorium bevond zich langs de watergang aan de rand de Oude Hoon, in april waren

hier meerdere paren aanwezig. Het territorium is uiteindelijk gebaseerd op een vogel gepaard met een **Grauwe Gans**.

Met 13 territoria in zes telgebieden in de **Nijlgans** niet de meest algemene soort, maar met de **Grauwe Gans** wel de meest verspreide. In telgebied **Hoon** waren verspreid vijf territoria aanwezig (vier in de polder en één bij Kasteel Sconauwen), in telgebied **Rondeel Doornkade** bevonden zich drie territoria (twee bij de IJsbaan, één naast de afrit van de A27),

in de moerasstrook van **Nieuw Wulven** waren twee territoria aanwezig. In telgebied **Houten-west** zat het territorium langs de **Imkersplas**, in telgebied **Houten-noordoost** was het **Kooikerspark** bezet en in telgebied **Leebrug** zat het territorium langs de **Torenmuur**.

Figuur 7. Verspreiding Nijlgans Houten in 2020.

2.2. Jongentellingen

Op 12 juni werden de acht telgebieden in Houten bezocht op zoek naar paren met jongen. In juni zijn nog niet alle jongen vliegvlug en mogelijk treedt er tussen de telling en het uiteindelijke vliegvlug worden nog enige sterfte op. Wel zijn de lokale broedparen nog aanwezig nabij de broedplaatsen en kan in één ronde het aantal succesvolle paren van Grauwe Gans (vroeg broeder) en Brandgans (late broeder) vastgesteld worden. Het is ook niet uitgesloten dat succesvolle Grauwe Ganzen met hun jongen het Amsterdam-Rijnkanaal oversteken en de polders bij Schalkwijk en Tull en 't Waal gebruiken.

Van vier soorten werden succesvolle paren geteld (tabel 3), Soepgans en Kolgans (beide één territorium in Houten) bleken niet succesvol in 2020. Voor beide soorten geldt dat het broedsucces in Nederland over het algemeen erg laag is.

Opvallend lijkt het hoge percentage succesvolle territoria bij Grote Canadese Gans, dit is wel een soort waar grote jaarlijkse verschillen in broedsucces optreden.

In tabel 3 is het aantal families met jongen, het totale aantal jongen en het aantal jongen per succesvol paar weergegeven. De verspreiding is terug te vinden in figuur 8 & 9, voor de overzichtelijkheid is Houten verdeeld in noord en zuid.

Tabel 3. Aantal families met jongen (#fam), het totale aantal jongen (#jong), het gemiddelde aan jongen per succesvol paar (#gem) en het percentage succesvolle territoria in Houten in 2020.

	#fam	#jongen	#jongen per paar	% succesvol
Grote Canadese Gans	5	16	3,2	71
Brandgans	10	21	2,1	23
Grauwe Gans	35	129	3,7	28
Soepgans	0	0		0
Kolgans	0	0		0
Nijlgans	2	10	5	20

Figuur 8. Verspreiding paren met jongen Houten-noord in 2020.

Figuur 9. Verspreiding paren met jongen Houten-zuid in 2020.

In Houten-noord waren de meeste paren met jongen te vinden nabij de broedplekken bij de IJsbaan naast Expo Houten en de moerasstrook bij Nieuw Wulven. Opvallend waren de paren met jongen bij het industrieterrein De Rondeel langs de brede watergang naast de Voorveste, hier waren gedurende het broedseizoen van 2020 geen territoria aanwezig. In het Kooikerspark was een paar Grote Canadese Ganzen met vier jongen aanwezig.

In Houten-zuid waren alle paren met jongen te vinden in het telgebied De Hoon. Hier bevonden zich meerdere families Grauwe Ganzen en Brandganzen langs de sloten weidevogelreservaat De Rede. Langs de plas naast de sportvelden en de watergang bij de Oude Hoon bevonden zich families Grauwe Ganzen.

Opvallend, maar niet verrassend, was de voorkeur van acht families Grauwe Gans en twee families Grote Canadese Gans voor de grazige oevers van de watergangen in de wijk tussen de Rondweg en park de Vijfwal.

Voor alle plekken met families ganzen gold dat er een combinatie van kort gemaaid of gegraasd gras (voedsel) en water (vluchtmogelijkheid) aanwezig was op het moment van tellen. De verspreiding van de families komt in grote lijnen overeen met de verspreiding van de territoria eerder in het broedseizoen, maar paren met jongen kunnen zich via de watergangen makkelijk tussen broedplek en een geschikt opgroeigebied verplaatsen.

Literatuur

VOSLAMBER B. 2011. Grauwe Gans van Rode Lijst naar straatschoffe. *Sovon-Nieuws* 24 (4): 16.

DE BOER V., DE JONG A. & VOSLAMBER B. 2016. Inventarisatie Stadsganzen 2016 in vier gemeenten in de Provincie Utrecht. *Sovon-rapport 2016/19*. Sovon

Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

DE JONG A., KNOOPS D. & VOSLAMBER B. 2018. Inventarisatie Stadsganzen 2017 in vier gemeenten in de Provincie Utrecht. *Sovon-rapport 2018/02*. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

In opdracht van:

provincie *Utrecht*

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

